

АГУУЛГА

НЭГ. ХУРААНГУЙ.....	3
1.1 Мод мухар алтны шороон ордын танилцуулга.....	3
1.2 Байгаль орчны өнөөгийн төлөв байдлын хураангуй.....	3
ХОЁР. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХҮРЭЭ	Error! Bookmark not defined.
2.1 Хууль эрх зүй.....	Error! Bookmark not defined.
2.2 Стандарт норм, норматив.....	Error! Bookmark not defined.
ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ, ТЕХНИК ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ.....	7
3.1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаарх товч танилцуулга.....	7
3.2 Төслийн талбайн байршил	7
3.3 Ашиглалтын системийн сонголт	9
3.4 Ашиглалтын дараалал	9
3.5 Ордын уул-техникийн нөхцөл	11
3.6 Техник технологийн сонголт.....	11
3.7 Төсөл хэрэгжих орчны дэд бүтэц.....	12
ДӨРӨВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, ҮНЭЛГЭЭ	12
4.1 Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг үнэлсэн арга зүй.....	12
4.2 Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үнэлгээ.....	13
4.3 Төслийн гол сөрөг нөлөөлөл	16
ТАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	19
5.1 Эрх зүйн үндэслэл ба түүний гол шаардлага	19
5.2 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилго, хамрах хүрээ.....	20
5.3 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	23
5.4 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	29
5.5 Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	30
5.6 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олох арга хэмжээний төлөвлөгөө	31
5.7 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	32
5.8 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	33
5.9 Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	35
5.10 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	38
5.11 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	42
5.12 Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	45
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал	46
Дүгнэлт	

ЗУРАГ, ХҮСНЭГТИЙН ГАРЧГИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. MV-007104 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайн булангийн цэгүүд	7
Хүснэгт 2. Нөлөөллийн үнэлгээний систем	13
Хүснэгт 3.Нөлөөллийг үнэлэх	13
Хүснэгт 4.Төслөөс үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	14
Хүснэгт 5.Уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх гол сөрөг нөлөөлөл, өртөх орчин, нөлөөллийн эрчим	17
Зураг 1. Төслийн талбайн сансарын зураг	8
Зураг 2. Төслийн талбайн байршил.....	9
Зураг 3. Тухайн жилийн уулын ажлын дэвсгэр зураг.....	

НЭГ. ХУРААНГУЙ

1.1 Мод мухар алтны шороон ордын танилцуулга

“АУМ” ХХК нь Өвөрхангай аймгийн Уянга сумын нутагт орших Мод мухар нэртэй MV-007104 дугаартай тусгай зөвшөөрөл бүхий ордыг 2007 оны 11 сард “Эрэл” ХХК-аас авсан байна.

Харин “Өгөөмөр Өргөө” ХХК нь 184.10 га талбай, MV-007104 дугаартай тусгай зөвшөөрөл бүхий ордыг 2019 онд “АУМ” ХХК-аас авсан бөгөөд тус ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг үндэслэн алтны шороон ордын тодотгол хайгуулын ажлыг 2017 оны 05-р сарын 1-ээс 2017 оны 10-р сарын 20-ны дотор өөрийн хөрөнгөөр хийж гүйцэтгэсэн байна.

Уг “Мод мухар” нэртэй MV-007104 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайн нөөцийг анх ЭБМЗ-ийн 2010 оны 06-р сарын 04-ны өдрийн хурлын ХХ-07-08 тоот дүгнэлтийг үндэслэн гаргасан АМГ-ын даргын 2010 оны 06-р сарын 23-ны өдрийн 255 дугаар тушаалаар ордын нөөцийг бодитой В зэргээр 138.5 мян.м³ элс, алтны нөөцийг хими цэврээр 146.25 кг, ордын дундажаар 1056 мг/м³ агуулгатайгаар хүлээн авч ашигт малтмалын нөөцийн улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байна.

“Өгөөмөр Өргөө” ХХК нь 2017 онд нарийвчилсан хайгуул хийж нөөцийн тодотголыг ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэн ЭБМЗ-ийн 2018 оны 07 дугаар сарын 09-ны өдрийн Н/99 дүгээр тушаалаар ордын нөөцийг бодитой В зэргээр 54.22 мян.м³ элс, алтны нөөцийг хими цэврээр 40.45 кг, ордын дундажаар 857.39 мг/м³ агуулгатайгаар хүлээн авч ашигт малтмалын нөөцийн улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд нэмж бүртгүүлсэн байна.

1.2 Байгаль орчны өнөөгийн төлөв байдлын хураангуй

Физик газарзүйн нөхцөл

MV-007104 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбай нь физик газарзүйн мужлалтаар Хангайн нурууны өмнөд хэсэг, түүний салбар Хар хуштын нуруу, Улаан нуруу, Хятрууны даваа, Улаан даваа орчмын нутгийг хамарна. Улаан нуруу, Улаан даваа орчмын уулс далайн түвшнээс 2996.0 м өргөгдсөн байна. Талбайн хэмжээнд дундаж өндөрлөгүүд нь Хятрууны нуруу 2675.0 м, Цохиотын нуруу 2764.0 м-ийн хэмжээнд хэлбэлзсэн байна.

Уур амьсгал

Агаарын температурын дундаж хэм нь нэгдүгээр сард -18.1⁰С, хамгийн хүйтэн нь -44 хэм хүрдэг. Жилийн хамгийн дулаан сар 7-р сар бөгөөд агаарын дундаж температур 20-25 хэм дулаан байдаг. Агаарын хоногийн дундаж температур +10⁰С ба түүнээс дээш байх өдрийн тоо 120-130 хоног, 30⁰С-аас ба түүнээс дээш температуртай өдрийн тоо 20-30, 7-р сарын агаарын

үнэмлэхүй их температур 30°C , -30°C ба түүнээс хүйтэн температуртай өдрийн тоо 40-50, нэгдүгээр сарын агаарын үнэмлэхүй бага температурын дундаж -34°C байна. Жилийн нар гийгүүлэх хугацаа өвлийн нэг өдөрт 6 цаг, зуны нэг өдөр 10 цаг, жилийн хугацаанд 3000-3200 цаг байна.

Агаарын чанар

Төслийн талбайд хамгийн ойр орших агаарын чанарын хяналт шинжилгээний цэг нь Өвөрхангай аймгийн төв Арвайхээр хотод байрлаж байна. Тус хяналт шинжилгээний цэгийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ны хэмжилтээр Хүхэрлэг хий, Азотын давхар исэл, Том ширхэгт тоосонцор, Нүүрстөрөгчийн дутуу ислийн үзүүлэлтүүд¹ бүгд стандарт хэмжээнээс доогуур, хэвийн үзүүлэлттэй байна. Харин төслийн талбайд хийсэн хэмжилт судалгаагаар хүнд машин механизмын хөдөлгөөний нөлөөгөөр тоосжилт ихээр үүссэн байна.

Физик бохирдол, хог хаягдал

Төслийн талбайд хийсэн хээрийн судалгаанаас үзэхэд АУМ ХХК-ийн буюу өмнөх жилүүдийн олборлолт, тээвэрлэлт, уурхайн хотхон холбогдох барилга байгууламжын бүтээн байгуулалтын нөлөөгөөр гадрын гадарга, хөрс, ургамлан нөмрөг доройтолд өртсөн байна.

Геологийн тогтоц ба геоморфологи

Ордын орчимд доод-дунд девон, доод-дунд юра, доод цэрдийн болон дөрөвдөгчийн тунамал бялхмал бүрдэл, дунд-хожуу девон, түрүү ба хожуу пермийн гүний болон вулкан шургамал бүрдэлүүд үүсэж тархсан байна. Мод мухарын амны орд нь Өлтийн хөндийн хамгийн дээд баруун талаас орж дээрээ нилээд том 2 салаа үүсгэн тогтсон ам бөгөөд геологийн тогтоцоороо девоны тогтолцооны дээд зузаалаг болох Эрдэнэцогтын давхаргадасын чулуулаг болох саарал зануужин, олон найрлагатай зануужин, элсжингийн суналтай дүйцэж болно. Тус амны дээд 2 салааны хооронд тархсан Эрдэнэцогтын давхаргадас нь базальт, гранит-Базальтын болон хас, цахирын үеүдийг нилээд баялаг агуулсан байдаг.

MV-007104 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайн ойролцоо гадаргын урсацтай томоохон гол болох Онги гол урсдаг. Төслийн талбай нь Онги голоос шулуунаар 11 км зайтай тул гадаргын усанд үзүүлэх нөлөөлөл бага юм. Уурхайн нуурийн ус болон унд ахуйн усны хэрэглээний зориулалттай гүний худгаас дээж авч шинжлүүлэв.

Шүүрлийн ус: Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, кальцийн бүлгийн, 2-р төрлийн, цэнгэг, зөөлөн бохирдолтой ус байна. Шинжилгээний дүнг ГУЦЗАН-тай

харьцуулахад жинлэгдэх бодис ба аммонийн ионы хэмжээгээр “Их бохирдолтой” ангилалд хамаарч байна.

Худгийн ус: Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, кальцийн бүлгийн, 2-р төрлийн, цэнгэг, зөөлөн ус байна. Уг усанд шинжилсэн физик, химийн бүх үзүүлэлт нь “Ундны усны стандарт” MNS900:2005-ын шаардлага хангаж байна.

Хөрсөн бүрхэвч

Өвөрхангай аймгийн Уянга сумын нутагт орших “Мод мухар” нэртэй MV-007104 тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий алтны шороон орд газар нь Монгол орны хөрс-био уур амьсгалын өндрийн бүсшил бүхий Хэнтийн муж, Хэнтийн захын 38-р тойрогт багтана. Уурхайлалтад өртөх талбайн газрын гадаргын олон янз байдал, геоморфологийн онцлогоос шалтгаалж ерөнхийдөө Хөнгөн шавранцар Хархүрэн, Чулуурхаг Хархүрэн, Харшороон хөрсний дэд хэв шинж тархсан. Ашиглалтын талбайн гадна баруун дээд хэсэгт буюу уулруугаа Уулын хээржсэн бараан хөрс тархсан байна.

Тус алтны шороон ордын нийт талбайн хэмжээ 184.10 га бөгөөд одоогийн байдлаар үүний 13.5 га талбай уурхайн ашиглалтын талбай, зам, уурхайн барилга байгууламжуудын нөлөөгөөр эвдрэлд орсон байна. Үүнээс одоогоор одоогоор 9.5 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн байна.

Ургамлан нөмрөг

Төслийн талбай нь ургамалжилтын хувьд Монгол орны ургамал–газарзүйн Хангайн өндөр уулын ойт хээрийн тойрогт хамаарна. Төслийн талбайд болон түүний ойролцоо өвслөг ургамалт уулын шинэсэн ой, уулсын дээд хэсэг, бэл хажуугаар үетэн-алаг өвст, алаг өвс-үетэнт уулын хээрийн ургамалжилтын хэв шинж зонхилох бөгөөд уулсын хоорондох ам хөндийгөөр улалжит бүлгэмдэл тархаж байна.

Амьтны аймаг

“Мод мухар”-ын орд газар нь Монгол орны амьтны аймгийн газарзүйн мужлалын хувьд Хангайн тойрогт багтана². Хангайн тойрогт багтаж байгаа хээрийн хөхтөн амьтны бүлгэмдлээс үндсэн тэжээлийн хувьд ургамлын ногоон хэсгээр хооллогч, улирлын идэвхи нь ичээлдэг зонхилогч зүйл амьтад болох Дагуур огдой – *O.dahurica*, Монгол тарвага – *Marmota sibirica*, Сүүлэрхэг зурам – *Citellus undulatus*, орог зузаг – *Phodopus campbell*, байгаль шишүүхэй – *Cricetulus pseudogriseus*, сохор номин – *Myospalah aspalah*, хэргэлзийн оготно – *Microtus gregalis*,

цайвар үлийч – *Lasiopodomys brandtii*, хул чичүүл – *Meriones unguiculatus*, хярс үнэг – *Vulpes Corsac*, цав цагаан үен – *Mustela erminea* зэрэг амьтад тус байгалийн бүс бүслүүрт экологийн орчныг шүтэн амьдардаг³.

Тусгай хамгаалалттай газар нутаг

Төслийн талбай нь Хангайн нурууны өмнөд хэсэгт байрлах бөгөөд уурхайн талбайн ойролцоо улсын тусгай хамгаалалттай “Хангайн нуруу-байгалийн цогцолборт газар” орон нутгийн хамгаалалттай байгалийн унаган төрх, өвөрмөц тогтоц, түүх соёлын дурсгал бүхий Даянгийн нуруу, Уртын давааны өндөр, Битүүхэйн рашаан, Хүнгүйн мухар, Хүйсийн найман нуур зэрэг газрууд байрлана. Даянгийн нуруу уурхайн талбайгаас 12 км-ын зайтай, Уртын давааны өндөр 24 км, Битүүхэйн рашаан 20 км, Хүнгүйн мухар 34 км, Хүйсийн найман нуур 37 км-ын зайтай байрлана.

Түүх соёлын өв

“Өгөөмөр Өргөө” ХХК-ийн MV-007104 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд болон түүний нөлөөллийн бүсэд өнөөгийн байдлаар ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл ба археологийн олдвортой газар байхгүй байна. Төслийн хамрах хүрээнд палеонтологийн дурсгал илрээгүй байна. Хэрэв цаашид төслийн хэрэгжилтийн явцад төслийн талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд ямар нэгэн палеонтологийн олдвор олоход үед холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу засаг захиргааны байгууллага болон холбогдох байгууллага болох ШУА, Палеонтологийн хүрээлэн 70118283, Түүх угсаатны зүйн хүрээлэн 11-458305-д нэн даруй мэдэгдэж арга хэмжээ авах шаардлагатай.

Нийгэм эдийн засаг

Өвөрхангай аймгийн Уянга сум нь 1931 онд байгуулагдсан, хуучнаар Сайнноён хан аймгийн Ханхөгшиний хошуунд багтана. 2017 оны статистикийн үзүүлэлтээр Уянга сумын хэмжээнд нийт 2834 өрх айл байгаа нь аймгийн хэмжээнд өрхийн тоогоор 3-рт орж байгаа бөгөөд нэг өрхийн ам бүлийн тоо 2017 онд 3.3 байна. Одоогоор төсөлд нийт ажилчдын 50-аас доошгүй хувийг сум орон нутгийн ажилгүй иргэдээс авч ажиллуулж байна. Мөн нийгмийн хариуцлагын хүрээнд нийт 5 айлыг малжуулж өрхийн амьжиргааг дэмжиж, ойролцоох малчин айл өрхүүдээс мах, сүү сүүн бүтээгдэхүүн авч орон нутгийн иргэдтэй хамтран ажиллаж байна.

ХОЁР. ТӨСЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ, ТЕХНИК ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

2.1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаарх товч танилцуулга

№	Үзүүлэлтүүд	Тайлбар
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр	“Өгөөмөр Өргөө” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар	1011001090
3	Регистрийн дугаар	2681404
4	Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Өвөрхангай аймаг, Арвайхээр, 1-р баг, Сумын төв Өөрийн байранд Утас: 91957511
5	Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-007104
6	Талбайн хэмжээ, га	184.10
7	Талбайн байршил	Өвөрхангай аймаг, Уянга сум, Мод мухарын ам
8	Төслийн зорилго	Өвөрхангай аймгийн Уянга сумын нутагт орших Мод мухар нэртэй алтны шороон ордыг эдийн засгийн үр ашигтайгаар ашиглах, Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй холбогдох хууль, дүрэм журам, стандартын дагуу үйл ажиллагаагаа явуулж, улс орон нутагт татвар төлбөрүүдийг төлөх, хүрээлэн буй орчинд сөрөг нөлөөлөл багатайгаар олборлолт ашиглалт явуулах, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлт хийх, шинээр 34 хүний ажлын байр бий болгох, ордын үр ашгийг улс, орон нутаг болон төсөл хэрэгжүүлэгч компанид хүртээхэд уг төслийн зорилго оршино.
9	Төсөл хэрэгжих үе шат	"Өгөөмөр Өргөө" ХХК нь ажлын туршлага боловсон хүчин, техник, технологийн материаллаг бааздаа тулгуурлан Мод мухар алтны шороон ордыг 4 жилийн хугацаанд ашиглаж, нөхөн сэргээлтийг бүрэн хийж орон нутагт хүлээлгэн өгнө.

2.2 Төслийн талбайн байршил

Мод мухар нэртэй MV-007104 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн нь нийт 184.10 га талбайг хамрах ба нийслэл Улаанбаатар хотоос 492 км, Өвөрхангай аймгийн төв Арвайхээр хотоос 61 км-т, Уянга сумын төвөөс 18 км-т, байр зүйн зургийн L-48-49-р планшетэд оршино.

Хүснэгт 1. MV-007104 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайн булангийн цэгүүд

Булангийн цэгийн дугаар	Газарзүйн солбицол, градус	
	Өргөрөг	Уртраг
1	46° 35' 26.66"	102° 17' 20.65"
2	46° 35' 26.66"	102° 16' 0.65"
3	46° 36' 1.66"	102° 16' 0.65"
4	46° 36' 1.66"	102° 17' 20.65"

Зураг 1. Төслийн талбайн сансрын зураг

Зураг 2. Төслийн талбайн байршил

2.3 Ашиглалтын системийн сонголт

“Мод мухар”-ын алтны шороон ордын геологийн тогтоц нь аллювийн гаралтай дундаж гүнд орших дэнжийн шороон орд болно. Төсөл захиалагчийн техникийн бааз суурь, ойр орчмын ижил төстэй ордуудад нийтлэг ашиглаж буй автотээвэртэй дотоод овоолготой ашиглалтын системээр үргэлжлүүлэн олборлоно. Хучаас хөрсийг экскаватор автосамосвалын хослолоор хуулж дотоод овоолгын ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. Тунаах болон цэвэр нуурыг уурхайн одоогийн байгаа талбайд байршуулна.

Хөрсний доголын өндөр	5.0 м
Олборлолтын доголын өндөр	0.6-2.6 м
Доголын налуугийн өнцөг	50°
Ажлын доголын аюулгүйн берм	1.5
Авто замын өргөн	8 м

Уулын ажлын зохион байгуулалт: Уурхайд хөрс хуулж овоолох, элс олборлох, олборлосон элсийг угаан баяжуулах гэсэн үндсэн процессууд явагдана.

2.4 Ашиглалтын дараалал

Төлөвлөгөөт оны нээлт: “Өгөөмөр Өргөө” ХХК нь ордыг иж бүрэн элсний хаягдалгүй ашиглахын тулд ордыг урд хэсгээс 14-B-3 нөөцийн хэсэгшлийн зүүн хойд жигүүрээс нээж ашиглана. Бэлтгэл ажлын хүрээнд ил уурхай, хөрсний гадаад овоолго, технологийн ус болон

хаягдлын далан, угаах төхөөрөмжийн талбайн шимт хөрсийг хуулах, баяжуулах үйлдвэрийн элсний нөөцийг бэлтгэх, далан болон баяжуулах үйлдвэрийн талбайг байгуулах угсрах зэрэг ажлууд орно.

Үржил шимт хөрсний овоолго: Уурхайгаас нийт 117.08 мян.м³ үржил шимт хөрсийг гадаад овоолгод шилжүүлэх болно. Шимт хөрсийг утгуурт ачигчаар түрж, экскаватор автосамосвалын хослолоор ил уурхайн хүрээг дагуулан 50 м зайд овоолно. Шимт хөрсний овоолгын өндрийг **Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт MNS 5916:2008** стандартыг баримтлан ажиллах бөгөөд 5.0 м-ээс ихгүйгээр, ТЭЗҮ-д тооцоолсноор 3 м-н өндөртэй овоолно.

Хөрсний дотоод овоолго: Уурхайн олборлолт нь одоогийн байдлаар 14-B-3 блокын хучаас хөрсийг хуулж, алт агуулсан элсний давхаргыг олборлож хоосон орон зай үүсэн байгаа учир үргэлжлүүлэн хөрсний дотоод овоолго хийн уурхайг ажиллуулна. Энэ нь техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг уулын ажилтай давхар явуулах таатай боломж олгож байна.

Овоолгын тоног төхөөрөмжийн сонголт, бүтээл:

Хоосон чулуулгийг экскаватор автосамосвалын хослолоор хуулж гадаад болон дотоод овоолгод тээвэртэй ашиглалтын системээр овоолгын ажлыг явуулах бөгөөд түүнийг түрж тэгшлэх, дагтаршуулах ажлыг SHANUI-D65 маркийн бульдозероор гүйцэтгэнэ. Бульдозер нь хөрсний овоолгыг түрж тэгшлэхээс гадна хаягдал багатай олборлох үүднээс алттай элсийг олборлож дууссан талбайн улыг түрж бөөгнүүлэх, тээвэрлэгдэн ирсэн эфель гаалийг түрэх, туслах тоног төхөөрөмжүүдийг шилжүүлэн зөөх, уурхайн дотор зам засах, экскаваторын суурь бэлдэж өгөх, траншей нэвтрэх гэх мэт бусад туслах ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. Хөрс хуулалтын ажил жилд дунджаар 110.5 мян.м³. Япон улсад үйлдвэрлэсэн D61PX-23 маркийн бульдозерыг ашиглана.

Элс угаах процесс: Элсийг ил уурхайгаас автосамосвалаар тээвэрлэж элсний овоолгод буулгах ба DEAWOO 300LC маркийн экскаватороор угаах төхөөрөмжийн хүлээн авах бункерийг тэжээнэ. Элс угаах төхөөрөмжид өгөгдөж, хүрдэн шигшүүрт орж угаан ангилагдан задарч, торны дээрх (+20 мм) хоосон чулуулаг нь конвейероор дамжиж том ширхэгтэй чулуулаг/галь/-ийн овоолгод хураагдана. Хаягдлын цөөрөмд эфель тунаж, цэвэршсэн усыг эргүүлэн технологид ашиглана. Угаалга эхлэхэд технологийн усан хангамжийг гүний худгаас бүрэн хангах ба үйлдвэрлэлийн явцад усан хангамжийн 70%-ийг эргэлтийн усаар хангаж, үлдсэн 30% усыг цэвэр усаар нөхөн сэлбэхээр тооцсон байна.

2.5 Ордын уул-техникийн нөхцөл

Мод мухарын алтны шороон орд нь бага гүнд байрласан (дундаж хөрсний зузаан 3.46 м), баруун хойноос зүүн урагш сунаж тогтсон 1.13 км орчим урттай бөгөөд хамгийн өргөн нь нөөцийн 13-B-7 блокийн заагт 83.27 м, хамгийн нарийн нь ордын 17-B блокд 39.08 м байна. Ордын хувь цэвдэг болон бул чулуу байхгүй уул – техникийн хувьд ямар нэг хүндрэл байхгүй болно.

Ордын сунал болон хөндлөн чиглэлд алт агуулсан давхарга, алтны агуулгын өөрчлөлт, ордод хийгдсэн геологийн судалгааны ажлын түвшин, орд нь дунд хэсэгтээ салаалсан байдал, бага нөөцтэй зэргээрээ уг орд нь алтны шороон ордын нөөцийн ангиллаар II бүлэгт хамаарагдана. Үлдэгдэл нөөцийн хувьд хучаас хөрсний зузаан нь дунджаар 3.45 м, давхаргын дундаж зузаан нь 1.1 метр, 978.75 мг/м³ дундаж агуулгатай нийт 107.66 мян.м³ элс, 93.03 кг (хими цэвэр) алтны нөөцтэй байна.

2.6 Техник технологийн сонголт

Ил уурхайн механикжуулалт: Ил уурхайд ажиллах утгуурт ачигчийн утгуурын багтаамж (экскаватор, утгуурт ачигч) тээврийн хэрэгслийн тэвшний багтаамжийн харьцааг зөв сонгон авах нь үйлдвэрийн технологи болон эдийн засгийн үзүүлэлтүүдэд ихээхэн ач холбогдолтой байдаг. Компанийн өөрийн үндсэн тоног төхөөрөмж болох DEAWOO, SOLAR300LC экскаватор дээр тулгуурлан автосамосвал, мөн төсөл захиалагчийн ажлын даалгавар дээр тулгуурлан бусад тоног төхөөрөмжүүдийг сонгосон.

Ухаж-ачих тоног төхөөрөмж, ажиллах нөхцөл: Ухаж-ачих процессыг экскаватор–автотээврийн хослолоор гүйцэтгэх ба экскаватор нь мөчлөгийн ажиллагаатайгаас гадна түүний арга хэлбэр нь уул техникийн төрөл бүрийн нөхцөлд нийлэмж сайтай хэвшмэл арга юм. Бага хүчин чадлын уурхайд урвуу утгуурт экскаваторыг үндсэн төхөөрөмжөөр хэрэглэхэд тохиромжтойгоос гадна туслах ажиллагаанд ашиглах боломжтой.

Уурхайн тээврийн төрөл зүйл: Уурхайн тээврийн хувьд автотээвэр тохиромжтой бөгөөд уул геологийн ямар ч нөхцөлд хэрэглэх боломж харьцангуй өндөр, ямар ч физик-механикийн шинж чанартай чулуулгийг тээвэрлэх боломжтой, ашигт малтмалыг ангилан ялгаж олборлох боломж сайтай, хөрөнгө оруулалтын хэмжээ харьцангуй бага зэрэг давуу талыг үндэслэн сонгов.

Овоолгод ажиллах тоног төхөөрөмж: Бульдозерын тусламжтай овоолгын ажил явуулах аргыг сонгосон ба энэ нь автотээвэртэй ашиглалтын системтэй хосолдог ба бульдозер

нь овоолгын ирмэг ба талбайн зарим хэсэгт буй чулуулгийг түрж буулгахын зэрэгцээ овоолгын дээд талбайг тэгшлэх ба автосамосвалын явах замыг засаж бэлтгэдэг зэрэг давуу талтай.

2.7 Тухайн жилийн уулын ажлын төлөвлөлт

Ордыг ил уурхайн аргаар экскаватор автотээвэртэй ашиглалтын системээр уур амьсгалын байдалд үндэслэн уулын ажлыг цас ханзарч газар гэсэх үеэс цас орох хүртэл буюу 5-р сарын 20-оос 11-р сарын 1 хүртэл явуулах боломжтой гэж үзлээ. Уулын бэлтгэл ажлыг 5-р сарын 20-оос 25 хүртэл, хөрс хуулах ажлыг 6-р сарын 1-ээс 10-р сарын 15 хүртэл, элс олборлох ажлыг 5-р сарын 10-аас 10-р сарын 20 хүртэл, элс угаах ажлыг 6-р сарын 15-аас 10-р сарын 15 хүртэл явуулахаар төлөвлөж байна.

13-в-6, 13-в-5, 12-в-3 гэсэн 3 хэсгүүдэд үйл ажиллагаа явуулах ба 46 мян.м3 хөрс хуулан , 11.6 мян.м3 элс баяжуулан, хими цэвэрээр 5.93 кг металл худалдан борлуулахаар төлөвлөж байна.

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, ҮНЭЛГЭЭ

Тус бүлэгт төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд, түүнд өртөх байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд, тусгай хамгаалалттай газар нутаг, түүх, соёлын дурсгал, төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн иргэдийн нийгмийн байдал, эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг чиглэл тус бүрээр тооцож, мөн тэдгээр гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн эрчим, тархалт, хэмжээг тодорхойлж, тоон ба чанарын үнэлгээ өгсөн.

3.1 Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг үнэлсэн арга зүй

“Мод мухар” алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төслийн байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үнэлгээг БОНУ-нд хийгдсэн ба, төлөвлөгөөг боловсруулахдаа төсөл хэрэгжих талбайн байгаль орчны өнөөгийн төлөв байдал, ашиглах технологи, ашиглалтын параметрууд, төслийн үйл ажиллагаанд хамаарах хууль эрх зүйн орчин, нийгэмд үзүүлэх эдийн засгийн үр өгөөж зэргийг үндэслэл болгосон.

Хүснэгт 2. Нөлөөллийн үнэлгээний систем

Нөлөөллийн эрчим	Үргэлжлэх хугацаа	Хамрах хүрээ	Магадлал						
10 - Маш их	5 – Байнгын (30-дээш жил)	5 - Олон улсын хэмжээнд	5 - Гарцаагүй						
8 - Их	4 - Урт хугацааны (15-30 жил)	4 - Үндэсний хэмжээнд	- Өндөр магадлалтай						
6 - Дунд	3 - Дунд хугацааны (5-15 жил)	3 - Бүс нутгийн хэмжээнд	3 - Дунд магадлалтай						
4 - Бага	2 - Богино хугацааны (0-5 жил)	2- Орон нутгийн хэмжээнд	2 - Бага магадлалтай						
2 - Маш бага	1 - Түр зуурын	1- Тухайн орчны хэмжээнд	1 - Тохиолдохгүй						
0 – Нөлөөлөлгүй									
Хамгийн өндөр оноо 25 болох бөгөөд түүнийг 100 % гэж үзвэл									
<table border="0"> <tr> <td>>75 %</td> <td>Нөлөөллийн зэрэглэл өндөр</td> </tr> <tr> <td>40 %- 75 %</td> <td>Нөлөөллийн зэрэглэл дунд</td> </tr> <tr> <td><40 %</td> <td>Нөлөөллийн зэрэглэл бага</td> </tr> </table>				>75 %	Нөлөөллийн зэрэглэл өндөр	40 %- 75 %	Нөлөөллийн зэрэглэл дунд	<40 %	Нөлөөллийн зэрэглэл бага
>75 %	Нөлөөллийн зэрэглэл өндөр								
40 %- 75 %	Нөлөөллийн зэрэглэл дунд								
<40 %	Нөлөөллийн зэрэглэл бага								

Нөлөөлөл тус бүрт эдгээр хүчин зүйлүүдийг эрэмбэлсний дараагаар үүсэх магадлал ба хор уршиг гэсэн 2 зүйлийн зэрэглэлийг доорх томъёог ашиглан тооцно:

$$\text{Оноо} = (\text{Эрчим} + \text{Үргэлжлэх хугацаа} + \text{Хамрах хүрээ} + \text{Магадлал})$$

Онооны зэрэглэлийн хамгийн их утга нь 100%-тай тэнцүү байна. Байгаль орчны боломжит нөлөөллүүдийг бууруулах арга хэмжээтэй уялдуулан Их, Дунд зэрэг, Бага гэж дараах байдлаар зэрэглэн ангилна.

Хүснэгт 3.Нөлөөллийг үнэлэх

>75%	БО-нд нөлөөлөх зэрэглэл өндөр (Н) байгааг илтгэх	Энэ тохиолдолд ямар бууруулах арга хэмжээ байж болох вэ гэдгээс үл хамааран энэ нь төслийг эхлүүлэх эсэх талаар шийдвэр гаргахад нөлөөлнө.
30-75%	БО-нд үзүүлэх нөлөөлөл Дунд зэрэг (М) байгааг илтгэх	Бууруулах арга хэмжээ төлөвлөхгүй л бол энэ нь төслийг эхлүүлэх шийдвэрт нөлөөлнө. Дунд зэрэглэлийн нөлөөлөл нь менежментийн төлөвлөгөө гаргахыг зайлшгүй шаарддаг. Хэрэв менежментийн төлөвлөгөө боловсруулахгүй бол төслийг эхлүүлэх эсэх талаарх шийдвэрт ч нөлөөлж болзошгүй.
<30%	БО-нд үзүүлэх нөлөөллийн зэрэглэл Бага (L) байгааг илтгэх	Төслийг эхлүүлэх эсэх талаарх шийдвэрт нөлөө үзүүлэхгүй. Маш бага нөлөөлөл нь төслийн төлөвлөлт, дизайнд өөрчлөлт оруулахад хүргэдэггүй бөгөөд бууруулах арга хэмжээний өөр хувилбаруудыг ашиглах шаардлагагүй байдаг.
-	Нөлөөгүй	Нөлөөлөлгүй буюу байхгүй байгааг илэрхийлнэ.

3.2 Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үнэлгээ

Төслөөс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тодорхойлохдоо уурхайн өмнөх жилүүдийн олборлолтын үйл ажиллагаанаас уурхайн талбайд одоо үүсээд байгаа сөрөг нөлөөлөл болон ашиглалтын дараа дараагийн жилд үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг тодорхойлсон байна.

Уурхайн олборлолтоос үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг Матрицын аргаар үнэлсэн бөгөөд нөлөөлийн хэмжээг 1-10 баллаар үнэлэн /1 нөлөөлөл хамгийн бага байх утга 10 нөлөөлөл хамгийн их утга/ төслийн болзошгүй сөрөг нөлөөллийг нийт үзүүлэлтүүдийн дундажтай харьцуулан гаргасан.

Хүснэгт 4.Төслөөс үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Байгалийн хүчин зүйлс			Уурхайн олборлолт /элс угаах, хөрс хуулалт/	Уурхайн тосгон, засвар	Уурхайн хог хаягдал хаях цэг, эрүүл ахуйн бүс	Тунаах нуур	Уурхайн дотоод, гадаад тээвэр	Хүнд оврын машин техникийн засвар үйлчилгээ	Шагах тослох материалын алдагдал, үүсэх хий	Уурхайн гадаад дотоод овоолго	Нийт /баллын дундаж/	
Физик орчин	Хөрсөн бүрхэвч	Хөрс, газрын хэвлийн доройтол	7	8	8	9	7	5	1	7	7	
		Хөрсний бохирдол	6	9	8	7	5	7	1	5	6	
		Геоморфологийн өөрчлөлт	7	2	2	8	4	1	0	2	3	
	Усан орчин	Гол, булаг шандны гольдрилын өөрчлөлт	8	1	1	5	3	1	0	1	3	
		Гадаргын болон гүний усны бохирдол	8	4	8	4	2	6	8	1	5	
		Усны нөөц багасах	7	2	1	6	1	1	0	1	2	
		Газрын гадаргын бага гүнд орших уст давхарга	9	1	6	7	1	2	0	4	4	
	Агаарын чанар	Агаарын чанар	8	6	7	4	8	4	8	4	4	
		Үнэр	0	1	8	1	2	4	6	1	3	
		Дуу чимээ	9	2	0	0	8	2	0	0	2	
	Биологи орчин	Ургамлан нөмрөг	Ой	0		0	0					0
			Бэлчээр	6	5	2	4	5	2	1	2	3

		Ургамлын зүйлийн бүрэлдэхүүн	9	7	7	8	8	4	2	6	6	
		Ургамлын өсөлт хөгжилт	8	2	5	4	4	4	1	2	4	
	Амьтны аймаг	Хөхтөн амьтад	2	1	1	1	2	1			1	
		Мөлхөгчид	8	1	2	5	6	2	5	6	4	
	Экосистем	Экосистемийн доройтол	8	1	1	2	6	1	1	2	3	
Нийгэм	Газар ашиглалт	Хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газар	7	1	2	5	6	1	1	4	3	
		Ландшафтын өөрчлөлт /байгалийн төрх байдал /	7	1	2	8	4	2	1	4	4	
	Түүх соёлын өв	Түүх соёлын дурсгалт зүйл	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		Археологи палеонтологийн өв	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Нийгэм	Хүн амын нягтшил	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
		Ажлын байр	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		Байгалийн гамшигт үзэгдэл	7	0	2	4	4	1	1	2	3	
	Нийт /баллын дундаж/			5	2	3	4	4	2	2	2	3

Сөрөг нөлөөллийн эрчим	Сөрөг нөлөөлөл их /7-10 балл/	Нөлөөлөл дунд зэрэг /4-6 балл/	Нөлөөлөл бага /1-3 балл/
Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчны параметруудэд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	Уурхайн олборлолт /элс угаах, хөрс хуулалтын үйл ажиллагаа/	Уурхайн хог хаягдал хаях цэг, эрүүл ахуйн бүс	Хүнд оврын машин техникийн засвар үйлчилгээ
		Тунаах нуур	Шатах тослох материалын алдагдал, үүсэх хий
		Уурхайн дотоод тээвэр	Уурхайн гадаад дотоод овоолго үүсгэх үйл ажиллагаа
			Уурхайн тосгон, засвар механикын цех

Сөрөг нөлөөлөл их /7-10 балл/: Уурхайн олборлолтын үндсэн үйл ажиллагаа болох элс угаах, хөрс хуулалтын нөлөөгөөр хөрсөн бүрхэвч, газрын хэвлий их хэмжээгээр эвдрэлд орох, элс

угаах үйл явцаас усны нөөц багасах, уурхайн тээвэр, олборлолтоос агаарт тоосжилт, дуу чимээ үүсэх, ашиглалт явагдаж байгаа талбайн ургамлан нөмрөг бүхэлдээ устах, хөрс газрын хэвлийг шүтэн амьдардаг микро организмууд устах, хөрсний гулсалт нуралт үүсэх зэрэг болозошгүй сөрөг нөлөөлөлүүд үүсэж болзошгүй байна.

Сөрөг нөлөөлөл дунд /4-6 балл/: Хог хаягдал хаях цэг, уурхайн тунаах нуур үүсгэх зэргээс хөрс, усны бохирдол үүсэх, агаарын чанарт нөлөөлөх, уурхайн тээврийн зам дагуух хөрсөн бүрхэвч элэгдэлд орох, тунаах нуурын орчимд гадна хашлага хаалт хийгээгүйгээс мал амьтан унаж үрэгдэх, уурхайн карьерын доголын өндөр нь стандартын бус байснаас мал амьтан унах, хөрсний нуралт гулсалт үүсэх зэрэг сөрөг нөлөөллүүд үүсэж болзошгүй байна.

Сөрөг нөлөөлөл бага /1-3 балл/: Машин техникийн засвар үйлчилгээний цэг, шатах тослох материал хөрсөнд нэвчих, шимт хөрсний гадаад дотоод овоолгоос эрүүл газар доройтох, нөхөн сэргээлтийг аргачлалын дагуу хийгээгүйгээс бэлчээр нутаг хумигдах цаашлаад тухайн орчинд экосистемийн доройтол үүсэж болзошгүй байна.

3.3 Төслийн гол сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх гол сөрөг нөлөөллүүд нь:

- Уурхайн үйл ажиллагаа, олборлолт, бүтээн байгуулалттай холбоотойгоор 19.44 га талбайн газрын гадарга эвдрэлд өртөх, карьер үүсэх
- Хүнд оврын машин механизм, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөг талхлагдах
- Элс угаах үйл явцын дараах эфель, гаалийн хаягдал овоолго үүсэх
- Уурхайн бүтээн байгуулалт, уурхайн олборлолтын талбай, тунаах нуур зэргээс нийт 19.44 га талбай эвдрэл элэгдэлд орно.

Иймд MV-007104 тоот ашиглалтын лиценз бүхий “Мод мухар” нэртэй алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төслийн БОНБНУ-ний тайланд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зөвлөмж хэсэг мөн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан үйл ажиллагааг мөрдөж ажилласнаар уурхайн үйл ажиллагааг байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл багатай байдлаар явуулах бүрэн боломжтой гэж үзэж байна.

Хүснэгт 5. Уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх гол сөрөг нөлөөлөл, өртөх орчин, нөлөөллийн эрчим

№	Төслийн гол нөлөөлөл	Нөлөөлөлд өртөгч	Хамрах хүрээ	Нөлөөллийн эрчим	Хугацаа
1	2	3	4	5	6
1	Уурхайн карьер, олборлолтын талбайн хөрсөн бүрхэвч, газрын гадарга эвдрэлд орох	Орчны хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөг	0-19.44 га	Их	Хавар, намар, зуны улиралд
2	Газрын хэвлий, ландшафтын өөрчлөлт	Хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөг, газрын хэвлий	10 га <	Их	Уурхайн олборлолтын явцад
3	Уурхайн ойр орчимд зам ихсэх, олон салаа зам үүсэх	Хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөг	Уурхайн олборлолтын талбайн ойр орчимд	Их	Уурхайн олборлолтын явцад
4	Хөрс хуулалт хийж автосамосвалаар элс угаах скруббер хүртэлх тээвэрлэлтийн үед тоосжилт үүсэх	Ургамлан нөмрөг, агаар орчин	0-1.5 га	Их	Уурхайн олборлолтын хугацаанд
5	Үер ус, хөрсний гулсалт үүсэх	Уурхайн олборлолтын талбай, уурхайн тосгон	0-10 км ² түүнээс их	Хүчтэй	Тогтоох боломжгүй

Хүснэгт 6. Нийт сөрөг нөлөөллийн үнэлгээний дундаж

Байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээ			
	Бага	Дунд	Их	Аюултай
1. Байгаль орчин				
Агаар орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	0	52.0	0	0
Гадаргын ба газрын доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл		65.0	0	0
Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл	0	68	0	0
Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	0	61	0	0
Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	0	57	0	0
Тусгай хамгаалалттай газар нутаг, түүх соёлын дурсгалд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	32	0	0	0
Эзлэх хувь /дунджаар/		55.8		
2.Эерэг нөлөөлөл				
Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн иргэдийн нийгмийн байдал, эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөлөл	0	0	75.6	0
Сөрөг нөлөөллийн үнэлгээний дүгнэлт	<p>Төслийн үйл ажиллагаа хэрэгжих явцад байгаль орчин, нийгэмд учруулах нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээг экосистемийн үндсэн 7 бүрэлдэхүүн хэсэгт хувааж тус бүрийн нөлөөллийн үнэлгээг тооцож гаргасан.</p> <p>Дээрх бүгдээс үзэхэд тус төсөл хэрэгжсэнээр байгаль орчинд учруулах нийт сөрөг нөлөөллийн үнэлгээний дундаж 55.8 % буюу Дунд зэргийн нөлөөлөл учруулж болзошгүй байна.</p>			

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

4.1 Эрх зүйн үндэслэл ба түүний гол шаардлага

2012 онд шинэчлэн батлагдсан байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, 2019 онд батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-д зааснаар “Өгөөмөр Өргөө” ХХК-ийн “Мод мухар” нэртэй алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төслөөс тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд үүсэж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэг нь төсөл хэрэгжүүлэгч “Өгөөмөр-Өргөө” ХХК-д тавигдаж байна.

Иймд шинэчлэн батлагдсан хууль, журам, аргачлалын дагуу дагуу уг алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагааны явцад баримтлах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулсан. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах болон нөхөн сэргээлт хийх журам, аргачлалыг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, нөхөн сэргээлтийн стандартыг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу эрх бүхий байгууллага тус тус батлан мөрдүүлнэ.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь

- Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө
- Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр

гэсэн үндсэн хоёр хэсгээс бүрдэх бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалал хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан. Харин орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж буй өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгахаар хуульчлагдсаныг баримтлан БОМТ болон ОХШХ-ийг боловсруулсан.

Нөгөө талаас “Мод мухар” нэртэй алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төслийг хэрэгжүүлэгч “Өгөөмөр-Өргөө” ХХК нь байгаль орчныг хамгаалах талаар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх баталгаа болгож, байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын буюу БОАЖЯ-ны нөхөн сэргээлтийн тусгай дансанд ашиглалтын үйл ажиллагаа

дуусах хүртэл жил бүр тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын 50 хувьтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн хөрөнгийг төвлөрүүлнэ. Хэрвээ “Өгөөмөр-Өргөө” ХХК нь байгаль хамгаалах талаар хуулиар хүлээсэн үүргээ хангалттай биелүүлж, жил бүрийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг биелүүлсэн бол Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 14.1.3-т заасан хаалтын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн явцыг үндэслэн мөн хуулийн 9.10-т зааснаар хуримтлагдсан хөрөнгийг тодорхой хуваарийн дагуу буцаан олгохоор зохицуулагдсан.

Гэхдээ БОАЖЯ байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт, нөхөн сэргээлтийн ажлын гүйцэтгэл болон тус хуулийн 9.12-т зааснаар хянуулсан хяналтын дүнд хөндлөнгийн хяналт хийлгэж, дүгнэлт гаргуулах бөгөөд уг дүгнэлт төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг үндэслэн баталгааны мөнгийг буцаан олгох эсэх асуудлыг энэ тухайн хуулийн 9.15-д заасан байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн тусгай дансны гүйлгээнд хяналт тавих журмын дагуу шийдвэрлэх юм.

Төслийг хэрэгжүүлэгч “Өгөөмөр Өргөө” ХХК нь тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг **жил бүрийн 11 дугаар сард** багтаан харьяа орон нутгийн БОАЖЯ-д хүргүүлж дараа оны тухайн оны техник болон биологийн нөхөн сэргээлтийг газар дээр шалгуулж акт үйлдүүлнэ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд тухайн орон нутгийн байгаль хамгаалагч, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, бүх шатны засаг дарга, төрийн захиргааны төв байгууллага болон байгаль орчны төрийн бус байгууллага хяналт тавих эрхтэй бөгөөд тэдгээрт холбогдох мэдээллээ ил тод болгох, тодорхой хуваарийн дагуу хяналт хийх боломжийг бүрдүүлэх шаардлага мөн тавигдсан.

4.2 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилго, хамрах хүрээ

Төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилтуудыг байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүнгүүд болон Байгаль орчин, Аялал жуулчлалын яамны уг төсөлд хийсэн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтэд заасан шаардлагуудад үндэслэн тодорхойлсон. Мөн УИХ-аар хэлэлцэн баталсан байгаль орчны багц хуулиуд тухайлбал, Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай, Усны тухай, Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай, Хөрс хамгаалах, Цөлжилтөөс сэргийлэх тухай, Ургамал хамгааллын тухай, Амьтны тухай, Агаарын тухай, Хог хаягдлын тухай, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай зэрэг хуулиуд түүнтэй холбогдох бусад хуулиудад орсон

өөрчлөлтүүд ялангуяа аж ахуйн нэгжийн байгаль хамгаалах талаар хүлээх үүргүүдийг тусгасан болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж ажилласнаар уурхайн олборлолтын үед гарч болзошгүй сөрөг үр дагавраас урьдчилан сэргийлэх, бий болсон сөрөг үр дагаврыг тухай бүрт нөхөн сэргээх замаар төслийг байгаль орчинд ээлтэйгээр хэрэгжүүлэх боломжтой юм.

БОМТ-г хэрэгжүүлснээр дараах зорилтууд хангагдана. Үүнд:

- Монгол улсын БОАЖЯ-наас тавьж буй байгаль орчныг нөхөн сэргээх болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар тавьж буй шаардлагыг хангасан байх;
- Төслийг хэрэгжүүлэх, үйл ажиллагааны шат дамжлага бүрт технологийн журам зааврыг байгаль хамгаалах хууль тогтоомжийн холбогдох зүйл заалт, стандарт шаардлагад нийцүүлэх;
- Байгаль орчны менежментийн талаар БОНБНҮ-ээр дэвшүүлсэн зорилго зорилтыг хэрэгжүүлэх, зөвлөмжийг биелүүлэх;
- Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх болон байгаль орчны сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний талаар холбогдох ажилтнуудад зориулан товч, тодорхой зааварчилгаа өгөх;
- Байгаль орчны менежментийн арга хэмжээ, үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан ажиллагсдын үүрэг хариуцлагыг тогтоосон, удирдлагын шатлалын дараалал бий болгох;
- Төсөл хэрэгжүүлэгч буюу гэрээт гүйцэтгэгч бүр байгаль орчныг хамгаалахтай холбоотой үүрэг хариуцлагаа мэдэж ухамсарласан байх ба үүргээ биелүүлэхэд шаардлагатай ур чадвар, бэлтгэл сургалт, мэргэжилтэй байх;
- Байгаль орчинд гарч болзошгүй сөрөг нөлөөлөл, эрсдэлийг бууруулж, байгаль орчныг хамгаалах, байгаль орчны төлөв байдлыг хэвийн хадгалах, зорилтыг хангах үүднээс үүнд хамаарах тодорхой тогтолцоо, дэг журам, ажлын зааварчилгааг тодорхойлох;
- Тухайн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлыг төлөвлөж явуулахад лавлах баримт бичиг болох;

Төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг менежментийн төлөвлөгөөний зорилтуудтай нийцүүлэн явуулахын тулд байгаль орчны бүрэлдэхүүн тус бүрд сөрөг нөлөөллийг бууруулахаар төлөвлөгөөт ажил, төслийн талбай болон түүний ойр орчмын байгалийг хамгаалах талаар гүйцэтгэх ажлуудыг уг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан. Иймд

менежментийн төлөвлөгөө нь энэ төслийн салшгүй нэг хэсэг төдийгүй түүнийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчныг хамгаалах талаар баримтлах бодлогын үндсэн чиглэл нь болно.

Төслийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31 дүгээр зүйл болон 2012 онд шинэчлэн батлагдсан Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд (Төрийн мэдээлэл, 2012 оны 22 дугаар) аливаа төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүрдэл хэсэг болох байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалал хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан байхаар заасан байна. Иймд дээрх хуулийн шаардлагын дагуу, төслийн үйл ажиллагаанаас тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчинд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах арга хэмжээ, шаардагдах хөрөнгө зардлыг хамт тодорхойлж, баримтлах хууль, дүрэм журам, стандартуудыг хамтатган байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулсан.

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөг төслийн хүчин чадлыг өргөтгөх, өөрчлөх бүрд нэмэлт хийж байх шаардлагатай. Мөн үүнээс гадна, БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд гаргаж төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн захиргаа, ойр орчмын нутаг дэвсгэр дэх иргэдэд танилцуулах тэдний саналыг нэгтгэн тусгах ажлыг зохион байгуулах, оролцогч болон сонирхогч талуудад мэдээллийг ил тод байлгах арга хэмжээг авсан байх шаардлагатай.

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.3 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Шаардагдах хөрөнгө /сая.төг/				Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
				Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал		
1. Агаарын чанар									
1	Уурхайн барилга байгууламж, олборлолт	Уурхайн дотоод тээврийн замаас тоосжилт үүсэхээс сэргийлэн тоос дарагч бодис цацах	Уурхайн дотоод тээврийн зам		Уурхайн үйл явцад	Жилд 1 удаа	0	2023	Замын тэмдэг, техникийн ерөнхий шаардлага
2	Тээвэрлэлт, хүнд даацын машин механизмын нөлөөгөөр тоосжилт үүсэх	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хурдны хязгаарлалтыг 40-50 км/цаг, уурхайн дотоод зам талбайд 20 км/цаг-аар мөрдүүлэн ажиллах, хурдны хязгаарлалтыг заасан тэмдэг, тэмдэглэгээг байршуулах (Замын тэмдэг тэмдэглэгээний компаниуд: Мастер роад ХХК - 99993911, Хөхмөнх Сервис ХХК 21-253575, Монгол сутай интернэшл 99168467, 88002257)	Уурхайн дотоод болон гадаад тээврийн зам		Уурхайн урсгал зардал	20	0	2023	Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ, техникийн ерөнхий шаардлага MNS5885:2008 Бензин хөдөлгүүрт MNS 5013:2003 Дизель хөдөлгүүрт MNS 5014:2003 Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн 5-р зүйлийн 5 дахь заалт, 7-р зүйл
3	Машин механизмаас	Ашиглагдаж буй тээврийн хэрэгслээс ялгарах хорт хийг	Уурхайд ашиглах		--*--	--*--	--*--	2023	

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	гарах хорт хий (нүүрсхүчлийн хий, бензоприн, нүүрсустөрөгч) агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлөх	стандартын түвшинд байлгах, стандартаас давсан тохиолдолд агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн дагуу уурхайд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгслийн төлбөрийг төлөх	тээврийн хэрэгслүүд						
2. Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц									
4		Усны эх үүсвэрийг тоолууржуулах			Урьд онд авсан	1	0	2023	Усны тухай хуулийн 28-р зүйл
5	Усны нөөц багасах, бохирдох	Булгийн ойр орчныг цэвэрлэх	Усны эх үүсвэр		---*	---*	---*	2023	Эрүүл ахуйн тухай хууль 4-р зүйл, Ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS0900:2018
3. Хөрсөн бүрхэвч									
6	Уурхайн үйл ажиллагааны явцад хөрсний элэгдэл эвдрэл	Уурхайн олборлолтоос үүдэн ойролцоох орчин доройтохоос сэргийлж төслийн талбайг хашиж хамгаалах, суваг шуудуу татах	Төслийн талбай	га	---*	---*	---*	2023	Газрын хэвлийн тухай хууль 32-р зүйлийн 8 дахь заалт

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	нэмэгдэх, доройтох, талхлагдах	Төслийн объектууд хоорондын явган хүний замыг засаж сайжруулах	Зам талбай	Олборлолтоос гарах хайрга чулууг ашиглах			2023	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль 25-р зүйлийн 1.2 дахь заалт	
7		Авто тээврийн хэрэгслийн сул хөдөлгөөнийг хязгаарлах, тогтсон маршрутын дагуу явуулах үүнд ИТА-ын зүгээс хяналт тавьж ажиллах	Уурхайн дотоод болон гадаад тээврийн зам	тэмдэгж	---*	---*	---*	2023	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль 7-р зүйлийн 2.5 дахь заалт
89	Ил уурхайн үйл ажиллагааны улмаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч доройтох, эвдрэлд өртөх	Уурхайн олборлолт, хөрсний гадаад овоолго, барилга байгууламжид өртөх талбайн үржил шимт хөрсийг зонхилох салхины чиглэлийн дагуу өндөр нь 5 м-ээс илүүгүй овоолж, өнгөн хэсгийг ургамалжуулах	Төслийн талбай		---*	---*	---*	2023	Газар шорооны ажлын үед үржил, шимт хөрс хуулалт, хадгалалт MNS 5916:2008
9	Хог хаягдал болон техникийн шатах, тослох материалаар хөрсөн бүрхэвч бохирдох	Машин техникийн засвар үйлчилгээг ТЭЗҮ-д заасан цэгт байгуулах, засвар хийгдэх талбай болон авто зогсоолыг хатуу хучилттай болгох Нефтийн бүтээгдэхүүн хадгалах технологийн горимыг мөрдөн ажиллах, нефт нефтийн	Засварын газар, авто зогсоол		---*	---*	---*	2023	Хөрс бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850:2008 Хог хаягдлын тухай хуулийн 10-р зүйлийн 2.3 дахь заалт, 10-р

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

		бүтээгдэхүүн асгарсан тохиолдолд саармагжуулах хэрэгслийг байршуулах, бүрэн бүтэн байдлыг хянах							зүйлийн 2.7 дахь заалт, 17-р зүйлийн 4.1 дахь заалт, Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль 7-р зүйлийн 2.1 дахь заалт
10		Хог хаягдлын цэгийг төвлөрсөн нэг цэгт байгуулж, Хог хаягдал ачиж тээвэрлэх гэрээ байгуулан, гэрээний дагуу сар тутамд зөвшөөрөгдсөн хогийн цэгт хаях	Төслийн талбай		0.5	Жилд 1 удаа	0.5	2023	
4. Газрын хэвлий									
11	Ил уурхай, овоолго болон уурхайн үйл ажиллагаанаас газрын хэлбэр, төрхөд өөрчлөлт орох	Төсөл хэрэгжүүлэгч нь батлагдсан зураг төсөл, уулын ажлын төлөвлөгөө, техник ашиглалтын журмын дагуу газрын хэвлийг ашиглах	Төслийн хүрээнд		--*--	--*--	--*--	2023	Газрын хэвлийн тухай хууль 31-р зүйлийн 1 дэх заалт
12		Газрын хэвлийг ашиглах аюулгүй ажиллагааны дүрэм, хэм хэмжээний биелэлтийг хангах үүнд ИТА-д хяналт тавих, хариуцан ажиллах	Төслийн хүрээнд		--*--	--*--	--*--	2023	Газрын хэвлийн тухай хууль 32-р зүйлийн 8 дахь заалт
5. Ургамлан нөмрөг									
	Төслийн үйл ажиллагаанаас	Төсөл хэрэгжих орчны үндсэн ургамалжилт, нэн ховор болон ховор ургамлыг танин мэдэх,	Төслийн хүрээнд		--*--	--*--	--*--	2023	Байгалийн ургамлын тухай хууль 7 дугаар зүйлийн 1 дэх заалт,

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

ургамлан нөмрөгт сөргөөр нөлөөлөх	тэдгээрийн ач холбогдлыг уурхайн ажилчид болон нутгийн иргэдэд таниулах үүднээс ургамлын судалгааг мэргэжлийн шинжээчээр хийлгэх							
Уурхайн автомашины хөдөлгөөн, тээвэрлэлтээс ургамлан нөмрөг талхлагдах	Төслийн эдэлбэр газраас бусад талбайн ургамлыг хамгаалах зорилгоор ажилчид болон машин техникийн хөдөлгөөнийг тогтсон маршрутын дагуу явуулах, хамгаалалтын зурвас тогтоох	Төслийн талбай		---*	---*	---*	2023	Газрын тухай хууль 50-р зүйлийн 1.4 дэх заалт
6. Амьтны аймаг								
	Уурхайн олборлолт явуулах үед үүсэх карьер ухаш зэрэгт хаалт хашлага хийж мал амьтан унаж үрэгдэхээс сэргийлэх	Төслийн талбай		---*	---*	---*	2023	Амьтны тухай хууль 6-р зүйлийн 1.7 дахь заалт
Амьтдын амьдрах орчин доройтох, хязгаарлагдах	Орон нутгийн болон аймгийн байгаль орчны газрын хэрэгжүүлж буй амьтан хамгаалах арга хэмжээнд оролцож хамтран ажиллах	Төслийн хүрээнд		---*	---*	---*	2023	
	Хууль бусаар амьтан агнах, ургамал түүх, тэдгээрийн гаралтай	Төслийн хүрээнд		0.5	1	0.5	2023	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

		түүхий эдийг тээвэрлэх, ашиглахыг хориглох							19-р зүйлийн 2.1 дэх заалт	
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний нийт зардал /сая. Төг/							1.0			

**"ӨГӨӨМӨР
ӨРГӨӨ" ХХК**

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.4 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Шаардагдах хөрөнгө /сая.төг/				Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
			Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал		
1	Техникийн нөхөн сэргээлт	1. 2023 онд уулын ажлын төлөвлөгөө ашиглалтанд өртөх талбай 2. 2000-д онуудад урьдын эзэмшигч нарын ашиглаад үлдээсэн талбайг техникийн нөхөн сэргээлт хийж хэлбэржүүлэн дарах	--*--	--*--	5 га	Дотоод овоолг буюу урсгал зардал	2023	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал Ашигт малтмалын ордыг ил уурхайгаар ашиглах явцад үүсэх газрын хэвлийг нөхөн сэргээж ургамалжуулах заавар MNS 4916:2000 Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрсийг хуулах MNS 4917:2000 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт MNS 5914:2008 Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт MNS 5916:2008 Уул уурхайн үйл ажиллагаанаас үүдэн эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5917:2008 Эвдэрсэн газрын хажуугийн налуу техникийн шаардлага MNS 4920:2000
2	Биологийн нөхөн сэргээлт	2022 онд ашиглалтанд өртөж техникийн нөхөн сэргээлт хийж орон нутагт хүлээлгэж өгсөн	--*--	--*--	3.5 га	5 сая	2023	
Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний нийт зардал /сая.төг/						5		

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.5 Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Шаардагдах хөрөнгө /сая.төг/			Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
				Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал		
1		Өвөрхангай аймгийн БОАЖГазартай хамтран ажиллана.	--*--	1.0	3	3.0	2023	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг төлөвлөх хэрэгжүүлэх гарын авлага
2	Техникийн нөхөн сэргээлт хийх	“Хангайн нуруу-байгалийн цогцолборт газар”-ын хамгаалалтын захиргаатай хамтарч ажиллах	--*--	0.5	1	0.5	2023	БОНБНУ-ий тухай хуулийн 3.1.11, 8.4.6, 9.6 зүйл, Засгийн газрын 2013 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдрийн 374 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралт БОНХ-ийн сайдын 2014 оны 04 дүгээр сарын 10-ны өдрийн А-117 дугаар тушаалаар батлагдсан БОНБНУ-ний аргачлалын 3.3.6
Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний нийт зардал /сая.төг/						3.5		

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.6 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олох арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Шаардагдах хөрөнгө /мян.төг/			Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
				Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал		
1	Төслийн кадастрын зураг болон хээрийн судалгааны явцад төслийн талбайд айл өрх, үйл ажиллагаа эрхлэгч аж ахуйн нэгж байхгүй байна. Иймээс “Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г тусгайлан боловсруулах шаардлагагүй болно.	--*--	--*--	--*--	--*--	--*--	2023	Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх аргачлал 4.3.5

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.7 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Шаардагдах хөрөнгө /мян.төг/			Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
				Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал		
1. Археологи, Палеонтологийн дурсгал								
1	Төслийн хамрах хүрээнд түүх соёлын дурсгалт зүйл одоогоор бүртгэгдээгүй байна. Иймээс “Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө”-г тусгайлан боловсруулах шаардлагагүй. Хэрэв цаашид төслийн хэрэгжилтийн явцад төслийн талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл, археологи, палеонтологийн олдвор, ямарваа нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдох үед холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу засаг захиргааны байгууллага болон холбогдох байгууллага болох ШУА, Палеонтологийн хүрээлэн 70118283, Түүх угсаатны зүйн хүрээлэн 11-458305-д нэн даруй мэдэгдэж арга хэмжээ авах шаардлагатай.	--*--	--*--	--*--	--*--	2023	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль 31-р зүйл, Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль 27 зүйлийн 8,9,10 дэх заалт	

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.8 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Шаардагдах хөрөнгө /мян.төг/			Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
				Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал		
1. Гэнэтийн осол аваар								
1	Ажлын байранд гарч болзошгүй гэнэтийн осол аваар	Ажилчдын амь насанд учруулж болох осол эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, бүх ажилчдыг хамгаалалтын хувцас хэрэгслэлээр бүрэн хангах	Бүх ажилчид	--*--	--*--	--*--	2023	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй, хамгаалалтын хувцас-ерөнхий шаардлага MNS ISO 13688:200
2		ХАБЭА-н дүрэм, замын хөдөлгөөний дүрэм, галын аюулаас хамгаалах, төлөвлөгөөг ажилчдад танилцуулж, ажил эхлэхээс өмнө аюулгүй ажлын зааварчилгаатай танилцуулах	Бүх ажилчид	--*--	--*--	--*--	2023	
3		Ажилчин бүр ажил эхлэхийн өмнө ажлын байр, машин, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдал, ажилд хэрэглэгдэх багаж хэрэгсэл, дохиолол, холбоо, гэрэлтүүлэг, хамгаалах хэрэгсэл тоноглолын гэмтэлтэй эсэхийг шалгах	Бүх ажилчид	--*--	--*--	--*--	2023	
4		Эмнэлгийн анхан шатны тусламжын хайрцагт байх эм, хэрэгсэл материалуудаар хангах	Бүх ажилчид	Урьд онуудад авсан	1	0	2023	
5		Бүх барилга байгууламжийн доторх цахилгаан тоног төхөөрөмж, гэрэлтүүлгийн угсралт монтажийг	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--	2023	

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

		шаардагдах стандартын дагуу хийж, тогтмол үзлэг шалгалт хийх						
2.Байгалийн гамшигт үзэгдэл								
6	Хээрийн болон объектын гал түймэр	Хээрийн болон объектийн гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлж сургалт зохион байгуулах, галаас хамгаалсан зурвас татах, болзошгүй аюул осол тохиолдоход гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийг бэлэн байлгах. Үүнд: Хүрз, Галын дэгээ, Хөрөө, Сүх, Царил, Хувин, Жоотуу, Элстэй сав (хайрцаг), Устай сав (торх), Эсгий болон галд тэсвэртэй бүтээлэг, Төрөл бүрийн гал унтраагуур, Агаар дахь тэсрэх болон галын аюултай хольцыг саармагжуулах бодис бүхий хэрэгсэл, Бусад (саармагжуулагч бодис, усан сан, ус сорох, шахах хөөрөг, галын хоолой, хошуу г.м.)	Төслийн хүрээнд	Урьд онуудад авсан	5	0	2023	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
7	Үер усны аюул	Гэнэтийн үер усны аюулаас урьдчилан сэргийлэн үерийн далан хийж суваг шуудуу татах	Төслийн хүрээнд		--*--	--*--	2023	
8	Аянга цахилгаан	Аянга зайлуулагчийг ШТС болон ЦС-ын байгууламжын ойролцоох өндөрлөг газарт сурилуулах, цахилгаан гүйдэл бүхий тоноглолуудыг стандартын дагуу газардуулсан байх, холбогдох байгууллагаар ажлын байрны галын аюулгүй байдлын дүгнэлтийг гаргуулах	Төслийн хүрээнд	2021онд гүйцэтгэсэн	--*--	--*--	2023	
Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал						0		

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.9 Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Шаардагдах хөрөнгө /мян.төг/			Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
				Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал		
1. Ахуйн хог хаягдал								
	Цаасны хаягдал	Оффисоос гарч буй цаасны хаягдлыг (бүх төрлийн цаасан хайрцаг, нороогүй шохойгүй хоол хүнсний бохирдолгүй байх) зориулалтын хогны ууганд ангилан хаях	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--	2023	Хог хаягдлын тухай хууль 10 зүйл
	Хүнсний хаягдал	Уурхайн кемп гал тогооноос үүсч буй хүнсний хог хаягдлыг ангилан ялгах	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--	2023	
	Хуванцар хаягдал	Уурхайн кемпээс үүсэж болох хуванцар сав баглаа боодлыг (цэвэр ус, ундаа, хоолны хуванцар сав ундааны лааз, тугалган сав гэх мэт) савыг суллан зориулалтын газарт цуглуулж эргүүлэн ашиглах шаардлагатай газарт нь өгөх	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--	2023	
	Бусад	Хатуу хог хаягдлыг хөрсөнд элдэв шингэн нэвчиж бохирдуулахааргүй, салхинд хийсч орчныг бохирдуулахааргүй тусгайлсан төмөр торон хашлагад	Төслийн хүрээнд	2020 онд гүйцэтгэсэн	1	0	2023	

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	байршуулах, хатуу хаягдал цуглуулах байгууламж хийх							
	Хөрсний бохирдол үүсэхээс сэргийлж хогийн сав байршуулах (ажилчдын байрны ойролцоо болон дотор орчинд)	Төслийн хүрээнд	2020 онд хийж 2021 шинэчилсэн	20	0		2023	
	Дахин боловсруулагдахгүй бусад хаягдлыг (хоолны хаягдал, норсон, дахин ашиглах боломжгүй хаягдал, 00-н цаас) зориулалтын хогийн цэгт хаях	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--		2023	
2. Үйлдвэрийн хог хаягдал								
Төмрийн хаягдал	Төмрийн хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд авах цэгт нийлүүлэх	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--		2023	Хог хаягдлын тухай хууль 10-р зүйл
Модны хаягдал	Модны хаягдлыг ахуйн түлшинд хэрэглэх	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--		2023	
3. Аюултай хог хаягдал								
Аюултай хог хаягдал	Уурхайн үйл ажиллагааны явцад гарсан хоёрдогч түүхий эдийн хог хаягдлыг ангилан ялган тусгай цэгт цуглуулж, төвлөрсөн цэгт тушаах, ШТМ-ын хаягдлыг хуримтлуулан хаягдал авах газарт () хүргүүлэх, гэрээ хийн хамтран ажиллаж байгаа	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--		2023	Хог хаягдлын тухай хууль 5-р бүлэг
Бусад	Ахуйн хог хаягдлыг төвлөрсөн хогийн цэгт цуглуулан тээвэрлэхдээ сумын захиргаатай гэрээ байгуулж ажиллах	Төслийн хүрээнд	0.5	Жилд 1	0.5		2023	

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
 MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	Нийтийн цэвэрлэгээг 14 хоногт 1 удаа зохион байгуулах	Төслийн хүрээнд	--*--	--*--	--*--	2023	
Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал /сая.төг/						0.5	

**"ӨГӨӨМӨР
 ӨРГӨӨ" ХХК**

4.10 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31 дүгээр зүйл, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар Мод мухар алтны шороон ордыг төслийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллаж байна. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэх бөгөөд орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгахаар хуульчлагдсан байна.

Хуулийн дээрх заалтыг удирдлага болгон, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний үр дүн, төслийг хэрэгжүүлж буй Өвөрхангай аймгийн Уянга сумын нутаг дэвсгэрт бий болсон болон болзошгүй өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор хяналтын үзүүлэлтүүд, байршил, хийх хугацаа, зардал, баримтлах стандарт, аргачлалыг тодорхойлж энэхүү орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг (ОХШХ) боловсруулав.

Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр Алтны шороон ордын талбайн төслийн болон нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүс нутагт гарах болзошгүй өөрчлөлтүүдийг эрт тодорхойлох, сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагааны үр дүнг илтгэх, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг боловсруулах, орон нутгийн захиргаа, хяналтын байгууллага, нутгийн оршин суугчдад байгаль орчин, амьдрах орчны өөрчлөлтийн талаар бодит мэдээлэл өгөх үндсэн зорилготой.

ОХШХ-ийг хэрэгжүүлэхэд эхний 2023 онд хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлон жил бүрийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгаж,

холбогдох зардлыг нарийвчлан тодотгох шаардлагатай.

ОХШХ-ий хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд гаргаж төсөл хэрэгжиж буй Уянга сумын нөлөөллийн бүс түүний орчмын нутаг дэвсгэр дэх иргэдэд танилцуулах, сонирхогч талуудад мэдээллийг ил тод байлгах арга хэмжээг авсан байх шаардлагатай. Хагас жил бүр орчны хяналт, шинжилгээний үзүүлэлтийг анхааралтай судалж өөрчлөлтийн үндсэн шалтгааныг тодорхойлон цаашид байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг улам боловсронгуй болгох, байгаль орчин болон тухайн нутагт амьдардаг иргэдийг аливаа сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах арга хэмжээг илүү үндэслэлтэй, тодорхой болгоход ашиглах шаардлагатай.

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Шаардагдах хөрөнгө /сая.төг/			Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
				Нэгжийн зардал	Давтамжийн тоо	Нийт зардал	
1	Агаар орчны шинжилгээг мэргэжлийн байгууллага шинжээчээр хийлгэх	Төслийн талбай	Улиралд 1 удаа /2 цэгээс нөлөөллийн бүс болон нөлөөллөөс гаднах талбайд	0.1	2	0.2	Агаарын чанар-хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ MNS 6063:2010 Агаарын чанар техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2016
2	Гадаад болон дотоод орчны дуу чимээний түвшин Тоосжилт (PM2.5, PM10) Агаар бохирдуулагч бодисын хэм хэмжээ CO, SO ₂ , NO ₂	Уурхайн карьер, тээврийн зам, ажчилчдын тосгон	(PM2.5, PM10) жилд 2 удаа, CO, SO ₂ , NO ₂ өдөр бүр	0.1	2	0.2	
3	Хөрсний хими физикийн шинж чанар	Шимт хөрсний овоолго, уурхайн	Жилд 2 удаа	0.1	2	0.2	Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр төрөл MNS 3985-87

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

		карьер, ажилчдын тосгон					Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтийг тодорхойлох MNS 3310-91 Дээж авах, савлах, тээвэрлэх,
5	Усан дахь эрдэс бодисууд, химийн найрлага (Анионууд: Cl ⁻ , SO ₄ ⁻ , NO ₂ ⁻ , NO ₃ ⁻ , CO ₃ ⁻ , HCO ₃ ⁻ Катионууд: Na ⁺⁺ K ⁺ , Ca ⁺⁺ , Mg ⁺⁺ , NH ₄ ⁺ , Fe ⁺⁺ , Fe ⁺⁺⁺ , pH, EC, TDS, Физик чанар: тунгалаг, үнэр, тунадас, өнгө, амт)	Унд ахуйн хэрэглээний ус	Жилд 2 удаа	0.1	Жилд 2 удаа	0.2	Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус ерөнхий шаардлага MNS 4943:2008 Газрын доорх усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 6148:2010 Ундны усны эрүүл ахуйн шаардлага чанар аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900:2018
Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт зардал сая.төг 0,8							

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.11 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв /мян.төг/	2023	Хариуцсан албан тушаалтан
1	Байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэнг захирлын тушаалаар томилох, байгаль орчны асуудлыг хариуцан ажиллах	---*---		Удирдлага
3	Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлуулах, хэрэгжилтийг ханган ажиллах	---*---		Байгаль орчны мэргэжилтэн
6	“Монгол ус” ТӨААТҮГ-аар ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлт	---*---		Байгаль орчны мэргэжилтэн

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	гаргуулах, төлбөрийг төлөх			
7	Болзошгүй аюул ослын үед ажилчдын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө гаргаж, сургалт явуулах	Жилд 2 удаа		ИТА
8	БО-г хамгаалах, ХАБЭА, ШТМ-ын асгаралт, хадгалалт, ашиглалт, устгалын чиглэлээр өөрийн ажилтан, ажилчдын дунд улирал тутамд сургалт семинарыг тогтмол зохион байгуулах, Өдөр тутамд аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгөх	ХАБЭА зардалд шингэсэн		ИТА
10	Орон нутгийн удирдлага болон иргэдэд төслийн үйл ажиллагааны биелэлт, байгаль орчныг	--*--		Байгаль орчны мэргэжилтэн, ИТА

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	хамгаалах, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн талаар танилцуулга, хэлэлцүүлгийг тогтмолт хийж байх			
11	Төслийн үйл ажиллагааны явцад байгаль орчны аудитыг 2 жил тутамд 1 удаа хийлгэх	2020-2021 хийлгэсэн		Удирдлага
12	Төслийн үйл ажиллагааны явцад газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгааг 5 жил тутамд 1 удаа хийлгэх	2020-2021 хийлгэсэн		Удирдлага
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний нийт зардал				

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН УЯНГА СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МОД МУХАР НЭРТЭЙ
MV-007104 ТООТ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

4.12 Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, мян.төг	Хариуцан зохион байгуулах ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	Уянга сумын ИНХ	Сумын ИНХ-аар илтгэл тавьж, мэдээлэл өгөх	Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт, гүйцэтгэл	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал	ИТА, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Уянга сумын ИНХ
2	Аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар	БОМТ биелэлтийн тайланг тайлан хэлбэрээр хүргүүлэх, биелэлтийн тайлан дүгнэх ажлын хэсгийн хамт газар дээр нь танилцуулах	Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал	ИТА, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар
3	БОАЖЯ	БО-г хамгаалах ажлын жилийн тайлан, төлөвлөгөө БОАЖЯ –нд цаг тухайд нь гаргаж өгч байх	Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт, төлөвлөгөө	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал	ИТА, Байгаль орчны мэргэжилтэн	БОАЖЯ
Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний нийт зардал					0		

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Менежментийн төлөвлөгөө	Нийт дүн /сая.төг/
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	1.0
Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	5.0
Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	3.5
Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	--*--
Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	--*--
Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	--*--
Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	0.5
Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр	0.8
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	--*--
Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	--*--
Нийт зардал	10.8

ДҮГНЭЛТ

2023 оны ашиглалтын жилд манай компани менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлыг бүрэн хангахын төлөө зорилт болгон ажиллах ба үүний үр дүнд тодорхой ажлуудыг хийж гүйцэтгэнэ. Тус жилд нийт 1.4 га техник, 3.5 га биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. Нэмэлтээр урьдын эзэмшигч нарын олборлоод дутуу нөхөн сэргээсэн хэсэгт хэлбэржүүлэн дарах ажил 3.6 га хийж гүйцэтгэнэ.

Мөн ТЭРБУМ мод хөтөлбөрийн мод тарих аяны хүрээнд орон нутаг засаг захиргааны байгууллагуудтай хамтран ажлууд хийгдэх болно.

Техник болон биологийн нөхөн сэргээлтэнд ашиглагдах техникүүд:

- Бульдозер -1 ширхэг
- Хутгуурт ачигч - 1 ширхэг
- Автосамосвал – 2 ширхэг ажиллахын зэрэгцээ уурхайн техник, хүн хүчээр ажил явуулах болно.

Мөн биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг хамгаалтанд авч тодорхой хэсэг газруудад бүрэн хашаажуулах болно. Урьд онуудад хийгдсэн биологийн нөхөн сэргээлт болон тарьж ургуулсан модлог бутлаг ургамлыг арчлан хамгаална.

Нөхөн сэргээлтэнд доорхи стандартуудыг чиглэл болгон баримтлан ажиллах болно.

- Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт MNS 5914-2008
- Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаар эвдэрсэн газрын ангилал MNS 5915-2008
- Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт хадгалалт MNS 5916-2008
- Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт MNS 5917-2008
- Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5918-2008 зэрэг стандартыг ашиглан хийлээ.

Нийт нөхөн сэргээлтийн зардалд 10.8 сая.төг ажил хийгдэх бөгөөд техникийн нөхөн сэргээлтийн дүүргэлт дотоод овоолгоор хийгдэх ба зарим зардал уурхайн үйл ажиллагааны зардалд ордог.

